

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№10
2025

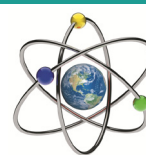
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

PSIXOLOGIYA YO'NALISHI

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 119 sahifa,
1-oktyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapiirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №136361

MUNDARIJA

ICHKI ISHLAR ORGANLARI XODIMLARIDA SUITSIDAL XULQ-ATVORNI KAMAYTIRISHDA PSIXOKORREKSIYA DASTURLARINING SAMARADORLIGI VA IJTIMOY AHAMIYATI.....	8
Tursunova Ozoda Abdullayevna	
O'ZBEKISTONNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI: FUQAROLIK JAMIYATI.....	14
Abdikadirov Umidjon Ruzbayevich	
TALABALARDA KASBIY MOTIVATSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PSIXODIAGNOSTIKASI VA PSIXOKORREKSIYASI	18
Ayakulov Ulug'bek Abdug'affor o'g'li	
TALABALARDA LIDERLIK XUSUSIYATINING NAMOYON BO'LISHINING IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILLARI.....	22
Sobitova Shaxnoza Shokir qizi	
O'SMIRLARDA TURLI XIL YOT G'OYALARGA BERILISHNING AYRIM IJTIMOY-PSIXOLOGIK MASALALARI	27
Tulyaganova G.O.	
IXTISOSLASHTIRILGAN MAKTABLARDAGI O'QUVCHILARNING O'QUV MOTIVATSIYASI VA STRESS DARAJASI MUNOSABATI.....	31
Xodjayeva Dilnovoz Djumoyevna	
OILA-TURMUSH DOIRASIDAGI VOYAGA YETMAGANLAR ORASIDA JINOYATLARNING KELIB CHIQISHIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI SHAXSNING HULQ-ATVORIDAGI XUSUSIYATLARI	36
Bo'riyeva Mahbuba Shavkatovna	
PSIXOGISTALOGIYANING YANGI YO'NALISH SIFATIDA YUZAGA KELISHI ZARURATI VA ILMIY ASOSLARI	41
Azimov.J.S., Melibayeva R.N.	
KONSTRUKTIV YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA LIDERLIK QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH.....	44
Kurbonova Mushtariybegim Baxtiyorjon qizi	
BO'LAJAK KASB TA'LIMI O'QITUVCHILARIDA KASBIY IDENTIFIKATSIYANI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	47
Kurbonov Munis Umirbekovich	
BOLALARDA KOGNITIV JARAYONNING RIVOJLANISHI.....	52
Raxmonova Shaxrizoda Laziz qizi	
SUN'IY INTELLEKT VOSITALARINING TURLARI VA YOSHLARNING PSIXOLOGIK BARQARORLIK XUSUSIYATLARIGA TA'SIRI	56
Ismailov Avazbek Axadjon o'g'li	
PROFIL ORTIDAGI "MEN" RAQAMLI SHAXSIYAT VA UNING PSIXOLOGIK OQIBATLARI.....	60
Azizova Shodiya Utkur qizi, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	
OILA HAYOTIDA AYOLNING IJTIMOY ROL IDENTIFIKATSIYASI: PSIXOLOGIK TAHLIL.....	63
Xujayeva Zarnigor Muzaffar qizi	
YOSH MUTAXASSISLARINING KASBIY MOSLASHUV MEXANIZMLARI	68
Shodiyeva Rayhon Saydullayevna	
SALBIY EMOTSIONAL KECHINMALARNING SHAXSLARARO MUNOSABATLARGA TA'SIRI	75
Mirabdullayeva Sh. A.	
GLOBALASHUVNING SHAXS SHAKLLANISHIGA TA'SIRINING PEDAGOGIK PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....	79
Raxmatova Zamira Baxtiyorovna	

ВЛИЯНИЕ СТИЛЕЙ ПРИВЯЗАННОСТИ РОДИТЕЛЕЙ НА ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ ПРАКТИКИ И ЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ ОТНОШЕНИЯ С ДЕТЬМИ.....	83
Шомуродова Махфуза Аслитдиновна	
BO'LAJAK MUTAXASSISLARNING KASBIY DINAMIK RIVOJLANISHIDA SHAXS IJTIMOYILASHUVI VA ADAPTIV INTELLEKT MUAMMOSI.....	88
Tuychiyeva Saodat Melikuziyevna	
LOGOTERAPIYA USULIDA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISH.....	93
Narziqulova Gulrux Axrorovna	
O'ZINI O'ZI TUSHUNISH TUSHUNCHASINING PSIXOLOGIK TALQINI	98
Mahmudov Abdurasul	
ICHKI LOKUS NAZORATNI RIVOJLANTIRISH ORQALI O'QUVCHILARDA MUVAFFAQIYAT MOTIVATSIYASINI KUCHAYTIRISHNING PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI	102
Karimov Sherzod Abdurasulovich	
SPORT FAOLIYATIDA YUZAGA KELADIGAN STRESS OMILLARI PSIXODIAGNOSTIKASI VA PSIXOKORREKSIYASI	106
Nazarov Davron Baxtiyor o'g'li	
YOSH KELINLAR PSIXOEMOTSIONAL HOLATIDA STRESS VA MOSLASHUV JARAYONLARI	111
G'afforova Dilfuza Jo'rayevna	
RAHBAR AYOLLAR FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	114
Xudoyqulova Gulshoda Baxronovna	

RAHBAR AYOLLAR FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI

Xudoyqulova Gulshoda Baxronovna

Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti professori,
psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
ORCID: 0009-0001-3965-0137

Annotatsiya: Ushbu maqolada so'nggi yillarda jamiyatda gender tenglikni ta'minlash, ayollarning ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy hayotdagi faolligini oshirish g'oyaliga alohida e'tibor qaratilgan. Ayolning muvaffaqiyatli rahbarligi, ayolning oila va jamiyatdagi roli va o'rnini uni o'rab turgan ijtimoiy muhit tomonidan qayta ko'rib chiqishga ham ta'sir qiladi, chunki, kasbni o'zini o'zi anglash usullaridan biri sifatida tanlagan ayol uchun muhim jihat uni qo'llab-quvvatlashdir. Xususan, ayollarning rahbarlik faoliyatida samarali ishlashi masalasi nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyat kasb etayotganligi, rahbar ayollarning faoliyat samaradorligini o'rganish ularning shaxsiy sifatlari, boshqaruv uslublari hamda tashkiliy va ijtimoiy omillarni aniqlash imkoniyatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: rahbarlik, faoliyat samaradorligi, shaxsiy sifatlari, boshqaruv uslublari, tashkiliy va ijtimoiy omillar, qadriyatlar, munosabat, xulq-atvor, kasbiy faoliyat.

Abstract: This article focuses on the ideas of ensuring gender equality in society and increasing women's participation in socio-political and economic life in recent years. A woman's successful leadership also influences the reinterpretation of her role and place in the family and society by the surrounding social environment, as support is a crucial aspect for a woman who has chosen a profession as one of the ways to fulfill herself. In particular, it is emphasized that the issue of women's effective work in leadership positions has not only theoretical but also practical significance. Studying the effectiveness of women leaders' activities allows us to identify their personal qualities, management methods, as well as organizational and social factors that contribute to their success.

Key words: leadership, performance effectiveness, personal qualities, management styles, organizational and social factors, values, attitudes, behavior.

Аннотация: В данной статье особое внимание уделяется идеям обеспечения гендерного равенства в обществе и повышения активности женщин в общественно-политической и экономической жизни в последние годы. Успешное руководство женщины также влияет на переосмысление ее роли и места в семье и обществе со стороны окружающей социальной среды, поскольку для женщины, выбравшей профессию как один из способов самореализации, важным аспектом является поддержка. В частности, освещается, что вопрос эффективной работы женщин на руководящих должностях имеет не только теоретическое, но и практическое значение. Изучение эффективности деятельности женщин-руководителей позволяет выявить их личностные качества, методы управления, а также организационные и социальные факторы, влияющие на их успех.

Ключевые слова: руководство, эффективность деятельности, личностные качества, стили управления, организационные и социальные факторы, ценности, отношение, поведение.

KIRISH

Yurtimiz taraqqiyotining zamonaviy ijtimoiy holati umuman jamiyat hayotining turli sohalarida va xususan, turli korxonalar faoliyatidagi o'zgarishlar bilan tavsiflanadi. Har qanday tashkilotning faoliyati uning xodimlari va birinchi navbatda uning rahbarining kasbiy mahorati bilan belgilanadi. Turli darajadagi zamonaviy rahbarlar kasbiy mahoratining psixologik va ijtimoiy-psixologik asoslarini o'rganish mahalliy tadqiqotchilarning qiziqishini oshirishi bejiz emas.

So'nggi yillardagi ijtimoiy voqelik ijtimoiy qadriyatlar va xulq-atvor normalari tizimida yangi ko'rsatmalarning paydo bo'lishini, yangi ehtiyojlarning rivojlanishini, yangi hayotiy maqsadlarni shakllantirishni rag'batlantirmoqda. Zamonaviy sharoitda inson salohiyatini rivojlantirish va undan foydalanish muammosi sifat jihatidan yangi shaklda paydo bo'ladi, jamiyatda sodir bo'layotgan o'zgarishlar tufayli shaxsning mustaqilligi, tashabbuskorligi va tashabbuskorligiga yuqori talablar qo'yiladi.

Bugungi globallashuv jarayonida ayollarning ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy hayotdagi faol ishtiroki tobora ortib bormoqda. Xususan, rahbarlik lavozimlarida faoliyat yuritayotgan ayollar soni yil sayin oshib, ularning boshqaruvdagi o'zni mustahkamlanmoqda. Rahbar ayollarning faoliyat samaradorligini o'rganish masalasi nafaqat ijtimoiy-psixologik, balki iqtisodiy va pedagogik jihatdan ham dolzarbdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatimizda gender tadqiqotlariga qiziqish ortib borilayotganiga qaramay, mansabning turli jihatlarini o'rganish hanzugacha asosan erkaklar namunalari olib borilmoqda.

Aytish joizki, xorijda ayollarning kasbiy faoliyati psixologiyasiga oid tadqiqotlar qariyb o'ttiz yillik tarixga ega. Bu vaqt ichida ayollarning boshqaruv rivojlanishi modellari yaratildi (Astin, 1984; Fermer, 1985; Betz & Fitzgerald, 1987), ayollarning ishdan qoniqlik aspektlari o'rganildi (Veroff, Douvan, & Kulka, 1984; Lemkau va Pottick, 1984), ish joyini tanlash muammosi ko'rib chiqildi, shu jumladan, an'anaviy «ayol» yoki «erkak» sohalari (Mazen & Lemkau, 1990;) va ayollarning yetakchilik uslublari (Rozener, 1993, 1995; Instons, 1989).

Tadbirkor ayollarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlariga bag'ishlangan bir qator tadqiqotlar mavjud (G.V.Turepdaya 1997; A.E. Chirikova, O.N.Krichevskaya, 1996; A.E. Chirikova, E. Lokpshna, 1995; E.K., Siyosiy rahbar ayollar, S.T.19s. (G.G. Sillaste, 1996, 1993; M.P. Kolmakova, 1998). Muvaffaqiyatli rahbar ayol haqida gap ketganda; asosiy e'tibor rol ziddiyatiga qaratilmoqda «mehnat-oila» (O. Gavrilitsa, 1998), bu ayollar guruhiga xos bo'lgan va hatto ayollarning boshqaruv tipologiyasini yaratish aynan shu asosda amalga oshirilgan (E.V. Trofimova, 1997; Yu.V. Sinyagin, 1996).

Shu bilan birga, 1992 yil iyun oyida bo'lib o'tgan BMT konferentsiyasi qoidalarini amalga oshirish 2000 yilga kelib rahbarlik lavozimlarida ishlaydigan ayollar salmog'ini 45-50 foizgacha oshirishni ko'rsatmoqda, bu esa ayollar menejerlarini tayyorlashning muhim vazifasini qo'yadi. Ularni tayyorlash ayollarning kasbiy faoliyati psixologiyasini, kasbga yo'naltirilgan ayollarning ustun xarakter xususiyatlarini, ayollarning etakchilik xususiyatlari va ayolning muvaffaqiyatli martabasiga yordam beradigan yoki aksincha, to'sqinlik qiluvchi omillarni bilishni talab qiladi. Ushbu vazifaning dolzarbligi ushbu tadqiqot mavzusini tanlashni aniqladi.

Shaxsning kasbiy kamolotida uning ijtimoiy ustanovkalarining ta'sirini va umuman har qanday faoliyatda ijtimoiy-psixologik omillarning ta'siri bo'lishini V.M.Karimova yoritib bergan. E.G'. G'oziev shaxsning kasbi, mehnat, o'yin, o'qish faoliyati natijalari uning yoshiga, individual-psixologik xususiyatlariga, uning rahbar yoki xodim darajasidagi mavqeiga bog'liq ravishda namoyon bo'lishini ko'rsatib bergan, shuningdek, O.E.Xayitov rahbar faoliyati motivatsiyasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari, muvaffaqiyat motivatsiyasi omillari tadqiq etilgan.

Shuningdek, shaxsning bevosita rahbarlik faoliyati bilan shug'ullanishi uchun ijtimoiy-psixologik omillardan shaxsiy xususiyatlar, motivlarning shu faoliyat samaradorligiga ta'siri masalalari psixolog olimlardan Sh.S.Shoyimova, A.U.Elmuratova, D.X.Safarov, M.V.Xalimova, Sh.M.Ulug'ova va boshqalar tomonidan ilmiy o'rganilganligi e'tiborga molikdir.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda «ayol» va «erkak» kasbiy sohalarda muvaffaqiyatli ishlayotgan turli yoshdagi va iqtisodiy maqomdagi ayollarning kasbiy xulq-atvorining xususiyatlari ko'rib chiqiladi. Faoliyatda muvaffaqiyat qozongan ayollarning kasbiy tashkiliy xulq-atvorini o'rganishda qo'llaniladigan usullar, shuningdek, ushbu guruhning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari, rahbarlikda muvaffaqiyatga ega bo'lgan ayollar, sotsializatsiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, kasbiy faoliyatda muvaffaqiyatga erishish omillari tadqiq etilgan.

Shuningdek, o'rganilayotgan ayollar guruhiga xizmat iyerarxiyasidagi yuqori mavqe, yuqori moddiy va ijtimoiy maqom, hayotning istalgan darajasi va sifatini saqlab qolish va jamoatchilik e'tirofiga sazovor bo'lish ko'nikmasini shakllantirish maqsad qilindi. Ilk marta boshqaruv muvaffaqiyatiga erishgan va uni mustahkamlayotgan ayollarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini (shaxsiyat xususiyatlari, kasbiy, ijtimoiy xulq-atvori, shaxslararo munosabatlari, hissiy holati va boshqalar) har tomonlama tadqiq etildi va bu ushbu guruh ayollarining psixologik xususiyatlari haqidagi tushunchalarni sezilarli darajada kengaytirish imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalarini muhokama qilishda biz nashr etilgan ilmiy maqolalar va sotsiologik so'rovlar ma'lumotlariga tayangan holda ushbu farqlarni kuzatishga harakat qilamiz.

Ijtimoiy so'rov natijalariga ko'ra, bugungi kunda kasbiy sohada o'zini-o'zi anglashni muhim deb hisoblaydigan, ishni hayotining muhim va mazmunli qismi deb biladigan ayollar soni ortib bormoqda. O'zbek ayollarining qadriyatlarini, munosabati va xulq-atvorida jiddiy o'zgarishlar ro'y bermogda, shunga qaramay,

kasbiy faoliyat bilan shug'ullanadigan, haqiqatan ham mavqega ega ayollar, buni o'z hayotining muhim qismi deb hisoblaydigan, ammo mavqeda ko'tarilishni amalga oshirmaydigan ayollardan biroz farq qiladi.

Ko'rinib turibdiki, mansabda muvaffaqiyat qozongan ayollar guruhlar yaxshi intellektual qobiliyatlarga, analitik fikrlashga (B, Qi), mustaqillikka intiladi. Fikrlash va harakatlarda avtonomiyaga ega, lekin shu bilan birga guruhda munosabatlarni qanday o'rnatishni biladi (Qi, Q2, E), ikkala guruh ham ijtimoiy jasorat va bir vaqtning o'zida harakatchanligi bilan ajralib turadi. Hayotiy voqealarga jiddiy va ehtiyotkorlik bilan yondashish (F), moslashuvchanligi va xulq-atvoriga ehtiyotkorlik bilan yondashadigan ayollar, ba'zan, o'zlarini to'g'ridan-to'g'ri namoyon etishga imkon beradigan rahbarlikda muvaffaqiyatga erishgan ayollardan ham oshib ketishadi, ikkala guruh ham ijtimoiy baholashga sezgirlik darajasida (O) yoki hissiy taranglik darajasida (Q4) farq qilmaydi.

Muvaffaqiyatli mavqega erishgan ayollar guruhi o'zlarining shaxsiyati tarkibidagi biznes yo'nalishini tavsiflovchi shaxsiy xususiyatlari bilan ajralib turadi: ular ko'proq maqsadga yo'naltirilgan, uyushgan va mas'uliyatli, o'z harakatlarini aniq rejalashtira oladilar va o'z rejalarini amalga oshiradilar, o'zlariga ishonadilar, his-tuyg'ularini va xatti-harakatlarini yaxshi nazorat qiladilar, narsalarga real nuqtai nazarga ega. Ko'rinib turibdiki, aniq biznes yo'nalishi, ko'zlangan maqsadga erishish uchun qattiq va tirishqoqlik bilan ishlashga tayyorlik, bu rahbarlikdagi muvaffaqiyatli ayollarning mavqeyi ko'tarilishiga yordam beradi va ularga ayol va erkak xodimlarning raqobatiga dosh berishga imkon beradi.

Muvaffaqiyatli rahbar ayollar guruhida ish sharoitlari va imkoniyatlariga nisbatan biznesga yo'naltirilganlik, muvaffaqiyatga intilish va o'zini o'zi anglash ustunlik qiladi.

Muvaffaqiyatli ishlaydigan ayollar guruhlarida mehnat sharoitlarining afzal ko'rilgan xususiyatlari

Mehnat sharoitlarining xususiyatlari	Karyerada muvaffaqiyat qozongan ayollar	Ishchi ayollar
Kasbiy o'sish, tan olinishi uchun imkoniyat	1	-
O'z-o'zini anglash, ijodiy ish uchun imkoniyat	2	7
Qilayotgan ishingizdan qoniqish hissi, ishning ijtimoiy ahamiyati	3	6
Istalgan turmush tarziga erishish	4	-
Rag'batlantirish imkoniyati	5	9
Hamkasblar bilan yaxshi munosabatlar	6	2
Yuqori ish haqi	7	1
Ijtimoiy obro'	8	-
Bo'sh vaqtning mavjudligi	9	10
Yaxshi ish sharoitlari	10	4
Ijtimoiy nafaqa olish imkoniyati	11	8
Ishning uyga yaqinligi	-	3
Uy-joy olish imkoniyati	-	5

Taqdim etilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, kasbiy muvaffaqiyatga erishgan ayollar uchun asosiy ahamiyatga ega bo'lgan narsa - bu tashkilotdagi ish kasbiy o'sish, ijodiy o'zini-o'zi anglash, ko'tarilish va kerakli turmush tarziga erishish uchun imkoniyat yaratadimi. Oxirgi ikkita xususiyat yuqori ish haqi mavjudligini nazarda tutadi, shuning uchun muvaffaqiyatli ayollar guruhidagi ish haqi darajasi nisbatan past bo'lib chiqdi. Bu guruh uchun jamoadagi yaxshi munosabatlar, ishning ijtimoiy nufuzi ham muhim; ishning uyga yaqinligi omillari va korxonadan ijtimoiy nafaqa olish imkoniyati muhim ahamiyatga ega emas.

Rahbar ayollarning o'ziga xos xususiyatlari

Ayollar rahbar sifatida quyidagi jihatlar bilan ajralib turadilar:

Empatiya va muloqotchanlik – xodimlarning ichki dunyosini his qilish, jamoada sog'lom muhit yaratish;

Tartib-intizomga e'tibor – tashkilot faoliyatini puxta rejalashtirish va nazorat qilish;

Ko'p vazifani bir vaqtning o'zida bajarish qobiliyati – ayollarda multitasking ko'nikmalari yuqoriroq bo'ladi;

Mas'uliyat va vijdoniylik – ishda natijaga erishish uchun intilish, burchni sidqidildan bajarish;

Innovatsion qarash – yangilikka intilish va moslashuvchanlik;

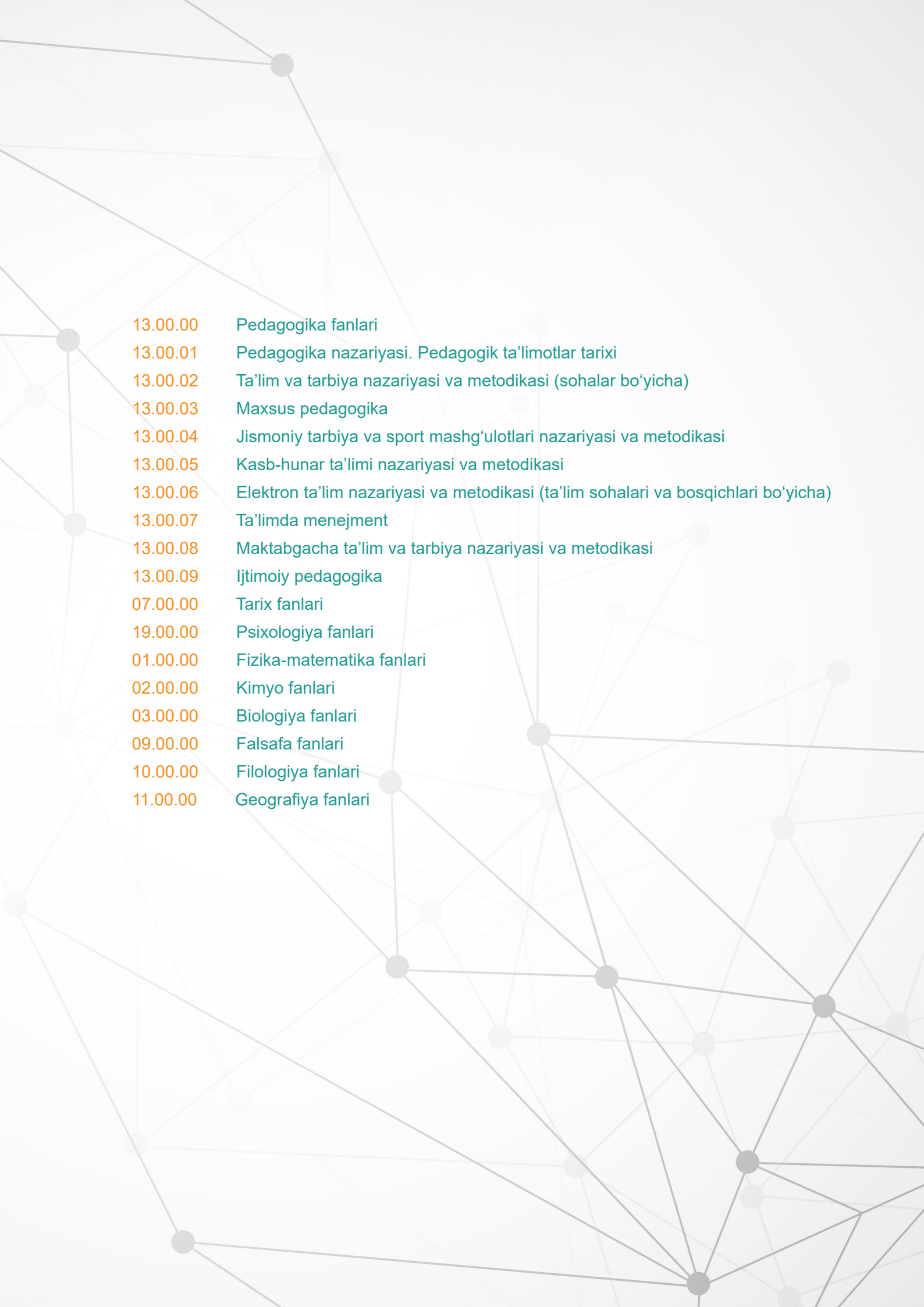

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bugun har bir sohada malakali mutaxassislarga ehtiyoj bor va ayollar bu borada juda ildam. Muloqotdagi tabiiy instinktiga ko'ra, ayollar erkaklarga qaraganda munosabatlarni boshqarish sohasida ko'proq strateg bo'lishlari kuzatilmoqda. Ushbu xususiyatlar bilan ayollar tashkiliy madaniyatni kuchaytirish, tashkilotning obro'sini oshirish va korporativ ijtimoiy javobgarlik loyihalarini amalga oshirishni ta'minlaydilar. Rahbar ayollarning faoliyat samaradorligi ularning shaxsiy sifatлари, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va tashkiliy imkoniyatlariga bevosita bog'liqdir. Ayollarning rahbarlik faoliyatini rivojlantirish uchun gender tenglikni ta'minlash, psixologik tayyorgarlikni kuchaytirish hamda ularga zarur sharoit yaratish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimova V.M. Ijtimoiy psixologiya. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.
2. Karimova V.M., Hayitov O.E., Umarova N.SH. Boshqaruv sohasidagi professional kompetensiya asoslari: Monografiya. / Prof. V.M. Karimova tahriri ostida. – T.: "Fan va texnologiya", 2008.
3. Jalolova M. Rahbarlik psixologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. Northouse P. G. Leadership: Theory and Practice. – Thousand Oaks: SAGE Publications, 2021.
5. Eagly A. H., Carli L. L. Through the Labyrinth: The Truth About How Women Become Leaders. – Harvard Business Review Press, 2018.
6. Худайкулова Г.Б. Проблема соотношения личностной и социальной идентичности. Вестник интегративной психологии. Выпуск 16. 2018. -286-291
7. Khudoykulova G.B. Psychological mechanisms of the formation of interpersonal activity motivation for interactive activities in small groups. Psixologiya № 1.2019. Buxoro. 32-35

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.